

PM Rotel V (Dnr KS 2025/1245)

Promemorian En ny lag om kommunal hamnverksamhet

Remiss från Finansdepartementet
Remisstid den 23 december 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Deniz Butros

Sammanfattning av ärendet

Finansdepartementet har remitterat promemorian *En ny lag om kommunal hamnverksamhet* till bland andra Stockholms stad för yttrande. I promemorian föreslås att i de fall en kommun eller region bedriver hamnverksamhet i ett konkurrensläge på marknaden ska kommunen eller regionen överlåta driften av verksamheten till ett kommunalt aktiebolag. Det föreligger därmed en bolagiseringsskyldighet. Syftet är att säkerställa att de kommunala hamnverksamheterna drivs i enlighet med EU:s statsstödsregler.

Bolaget ska bedrivas på affärsmässig grund trots självkostnadsprincipen och förbudet mot att driva företag i vinstsyfte i kommunallagen (2017:725).

I lagen föreslås det finnas ett undantag mot bolagiseringsskyldigheten i de fall där hamnen främst nyttjas av lokala användare och verksamheten inte kan anses påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den första 1 augusti 2026.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget i stort avseende att hamnverksamhet som bedrivs på en konkurrensutsatt marknad bör bedrivas i aktiebolagsform. Stadsledningskontoret tillstyrker också att det finns ett undantag för mindre småbåtshamnar men vill se ett förtydligande och resonemang kring ”lokala

användare” och att hänsyn och åtgärder vidtas för att säkerställa hamnverksamheten som strategisk infrastruktur för totalförsvaret.

Stockholms Stadshus AB instämmer i yttrandet från dotterbolaget *Stockholms Hamn AB*. *Stockholms Hamn AB* ser positivt på att regeringen tydliggör regleringen för kommunal hamnverksamhet men saknar förtydligande resonemang kopplat till en rad angelägna spörsmål som krav på affärsmässighet, regelverken kring det som kallas för självkonstansprincipen, kommunens ansvar och styrning av hamnen, med mera.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Samhällsviktig infrastruktur bör ägas och drivas offentligt, av både demokrati- och säkerhetsskäl, och det är i grunden bra att regeringen tydliggör regleringen för kommunal hamnverksamhet. En tydlig regelstruktur bidrar till förutsägbarhet för kommuner, regioner och andra aktörer på marknaden. Det gagnar alla att veta vad som gäller. I promemorian föreslås bland annat att i de fall en kommun eller region bedriver hamnverksamhet i ett konkurrensläge på marknaden, ska kommunen eller regionen överlåta driften av verksamheten till ett kommunalt aktiebolag. *Stockholms stad* gör detta sedan 1990.

Förslaget i promemorian betonar vikten av affärsmässighet och att bolagen ska drivas i enlighet med de principer som gäller för det privata näringslivet. I det resonemanget saknar jag ett förtydligande på en rad områden, bland annat vad som avses med ”skärpt krav” på affärsmässighet samt hur regelverken korrelerar kring det som benämns självkostnadsprincipen. Det vore olyckligt om det är lagstiftarens intention att offentliga aktörer ska behöva sälja eller avveckla samhällskritisk och skyddsvärd infrastruktur vid negativa resultat. Viktigt också att hänsyn och åtgärder vidtas för att säkerställa hamnverksamheten som strategisk infrastruktur för totalförsvaret.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets och *Stockholms Stadshus AB*:s tjänsteutlåtande respektive remissvar.

Stockholm den 11 december 2025

Deniz Butros

Bilaga

Remiss - Promemorian En ny lag om kommunal hamnverksamhet, dnr KS
2025/1245–1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Finansdepartementet har remitterat promemorian *En ny lag om kommunal hamnverksamhet* till bland andra Stockholms stad för yttrande.

I promemorian föreslås en ny lag om kommunal hamnverksamhet. Förslaget lämnas för att de svenska bestämmelserna om kommunal hamnverksamhet ska anses vara förenliga med det EU-rättsliga statsstödsregelverket.

När en kommun eller en region bedriver hamnverksamhet i ett konkurrensläge på marknaden ska den överlåta driften av verksamheten till ett kommunalt aktiebolag (bolagiseringsskyldighet). Ett sådant bolag ska bedriva verksamheten på affärsmässig grund trots självkostnadsprincipen och förbudet mot att driva företag i vinstsyfte i kommunallagen (2017:725).

I lagen föreslås det finnas ett undantag mot bolagiseringsskyldigheten i de fall där hamnen främst nyttjas av lokala användare och verksamheten inte kan anses påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2026.

En kommun eller en region som vid ikraftträdandet bedriver hamnverksamhet i egen regi i ett konkurrensläge på marknaden ska, förutsatt att verksamheten inte omfattas av undantaget från bolagiseringsskyldighet, senast före utgången av december 2027 överföra driften av verksamheten till ett kommunalt aktiebolag. Alternativt ska kommunen eller regionen anordna verksamheten så att den inte snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen, till exempel genom att verksamheten lämnas över till en privat utförare.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och Stockholm Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 november 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget i stort avseende att hamnverksamhet som bedrivs på en konkurrensutsatt marknad bör bedrivas i aktiebolagsform. Stockholms stad gör detta sedan 1990.

Stadsledningskontoret tillstyrker att det finns ett undantag för mindre småbåtshamnar. Dock ligger betoningen i förslaget på ”lokala användare” och många småbåtshamnar i Sverige nyttjas exempelvis av seglare från hela norra Europa. Stadsledningskontoret menar att den typen av hamnar inte bör ihopblandas med industrihamnar och liknande. Följaktligen är betoningen på ”lokala användare” olycklig och bör ändras.

Stadsledningskontoret konstaterar att hamnverksamhet i många fall utgör en strategisk infrastruktur för totalförsvaret. De har betydelse för till exempel livsmedelsförsörjning och det militära försvaret. Det pågår lagstiftningsarbete (SOU 2024:84 Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv) i syfte att förhindra att aktörer med kopplingar till främmande makt förvärvar fastigheter som har betydelse för totalförsvaret. Det är viktigt att Regeringen säkerställer att en bolagiseringsskyldighet av hamnverksamhet inte bidrar till att konkurrensutsatta och olönsamma hamnverksamheter riskerar att avyttras, vilket i sin tur kan skada rikets totalförvar.

Stadsledningskontoret förslår att kommunstyrelsen beslutar att besvara remissen med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm Stadshus AB

Stockholm Stadshus AB:s remissvar daterat den 3 november 2025 har i huvudsak följande lydelse:

Koncernledningen instämmer i Stockholms Hamn AB:s remissvar.

Underremiss

Stockholms Hamn AB:s remissvar daterat den 29 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse:

Bolaget ser positivt på att regeringen tydliggör regleringen för kommunal hamnverksamhet. En tydlig regelstruktur bidrar till förutsägbarhet för kommuner, regioner och andra aktörer på marknaden. En tydlig reglering främjar även likvärdiga villkor mellan offentliga och privata aktörer och motverkar risk för otillåtet statsstöd och snedvriden konkurrens mellan medlemsstaterna i EU.

Bolaget bedriver sin verksamhet i bolagsform sedan 1990. Det innebär att Bolaget driver sin verksamhet på affärsmässig grund och tillämpar sådant affärsmässigt beteende som föreskrivs i förslaget inklusive en korrekt prissättning. Förslaget betonar vikten av affärsmässighet och att bolagen ska drivas i enlighet med de principer som gäller för det privata näringslivet, vilket Bolaget välkomnar.

Bolaget saknar emellertid ett förtydligande resonemang om det är ett ”skärpt” krav på affärsmässighet som träffar redan bolagiserade verksamheter och de praktiska effekterna på exempelvis bolagsstyrning och förhållandet till ägare som kan uppkomma. Även ett förtydligande angående förhållandet till självkostnadsprincipen och hur dessa regelverk ska samverka är angeläget.

Bolagets verksamheter utgör ett riksintresse för kommunikation och ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningen. Det innebär att hamnverksamheten har en strategisk betydelse utöver den lokala eller regionala nivån. En ny lag om kommunal hamnverksamhet bör därför utformas med en medvetenhet om att kommunens ansvar och styrning av hamnen inte enbart är en lokal angelägenhet. Ett liknande resonemang kan föras gällande konsekvenserna av

att en verksamhet inte bär sig i ekonomiskt. Det framgår av förslaget att kommunen, vid en sådan situation, ska överväga att avveckla eller sälja verksamheten.

Det vore olyckligt om det är lagstiftarens intention att offentliga aktörer ska behöva sälja eller avveckla samhällskritisk och skyddsvärd infrastruktur vid negativa resultat. Bolaget emotser ett förtydligande av ovan, med fördel kopplat till Lag (2023:560) om granskning av utländska investeringar då risken att en aktör vid en sådan försäljning har ett utländskt ägande är att betrakta som ej försumbar.

Bolaget bedömer det föreslagna undantaget för exempelvis småbåtshamnar som främst betjänar lokala användare med lägre omsättning som väl avvägt.